

MEGVALÓSULT ÁLMOK

A mai igaz történet 1988-ban kezdődött. Anyuka súlyosan megbetegedett és halála közeledtét érezve kért, hogy keressük fel Kisfalud-pusztát, ahol 4 éves korában – a testvére születésekor – pár hetet töltött, ahol a nagymama kényeztette őt. Mivel nehezen szokott meg, hogy ne sírjon, egy porcelán hajas babával is megajándékozta. Gyermekkorai szép emlékként gyakran emlegette ezt nekem.

Én szokás szerint nagyon elfoglalt voltam körzeti orvosként is mellékállásokat, helyettesítéseket vállalva igyekeztem létezni. A váláson már túl voltam, a hétvégéim szerencsére szabadok voltak, így Szivike kérését természetesen készséggel teljesítettem, csak azt nem tudtam, hol keressem Kisfaludot. Gondoltam, hogy valahol az elcsatolt észak-nógrádi területen található. Végül is a külterületet jól ismerő, állatorvos segítségével sikerült megtalálni Salgótarjántól mindössze 10 kilométerre a Kis-Zagyva-völgyében, a Cserhát hegységgel körülvett festői vidéken. Mindössze egy lakója volt a pusztának, Földi Pali bácsi. Ő mutatta meg a pusztai temetőt és benne dédapám sírját, és felhívta a figyelmünket a Surányi-keresztre. Ezt hazafelé derékig érő fűben Kisfalud határában meg is találtuk. A magassága mintegy 4,5 méter, homokkősziklából kifaragott fészület, rajta egy mázsa súlyú öntött-vas corpusszal, mely tudomásom szerint Munkácson készült. A talapzaton a bevésett felirat: „Isten dicsőségére emeltette Surányi András és neje Moravcsik Mária 1908”. A szöveg felett szintén bevésve „Kisfaludi”.

Éppen 80 évvel később találtunk rá megrongálva, a Krisztus szobor bal karját már szinte csak az imádság tartotta. Mindketten meghatódtunk. Szivike kért, hogy ne hagyjam elpusztulni ezt a családi ereklyét. Természetesen megígértem, hogy amint az anyagi lehetőségem engedi restauráltatni fogom. A fészület Hálaadó kereszt volt. Amikor mind a nyolc gyerekük sorban kirepült a családi fészekből a szülői feladatot becsülettel teljesítve, hívő katolikusként hálát adtak Istennek és egy keresztet emeltek dicsőségére.

A kereszt arccal Mátraverebély–Szentkút irányába nézett és szinte mutatta a haladási irányt a Karancs-völgyből a hegyeken-erdőkön át jövő búcsúsoknak.

Elbeszélésből tudom, hogy anyai ükapám Kossuth híve volt, így aztán 1849-ben a szabadságharc leverésekor Temesvár melletti birtokát elhagyni kényszerült. Értékeiket négy szekérre rakva a két gyerekkel és feleségével Szabó Judittal, aki „minden órás várandós” volt, az ország belseje felé menekültek, dédanyám útközben valahol a Tisza partján született, hogy mi módon került Nógrádba, arról nincs tudomásom. Mindenesetre a család Kisfaludon szerencsésen túlélte az 1873-as nagy kolera járványt, pedig a pusztán sok halott volt. Volt olyan család, ahol 5 gyermek feküdt egyszerre felravatalozva, és szerencsétlen anyjuk félig tébolyultan szólította a gyermekeit és vonszolta magát az egyik koporsótól a másikig. Csaknem néptelenné váltak a környező puszták is. Így a föld megművelésére evangélikus telepéseket hozattak a földbirtokosok a Felvidékről: Zólyomból, Turóczból, Árva és Liptó vármegyéből.

De folytatva az elbeszélésem: Anyuka a következő év júniusában meghalt, így egymagam maradva teljesítettem a kötelességemet. A fészület restaurálása után 1990. november 18-án megtörtént a kereszt felszentelése. A rossz idő ellenére a környező településekről sokan jöttek el. Előtte pár nappal a nagykeresztúriak kis fahidat építettek az út menti árok fölé, én pedig egy betegemmel örökzöldeket, évelőnövényeket ültettem, egy kis parkot alakítottunk ki. Röviddel a restaurálás után – amelyet műemlékvédelmi szempontok figyelembevételével végeztek – a megyei listán szereplő műemléknek nyilvánították. Így Nógrád megye és Nagykeresztúr is gazdagabb lett egy megmentett műemlékkel.

Ezután felgyorsultak az események. A keresztzszenelésre előkerült az addig elrejtett Kisfalud-pusztai lélekharang, amelyen a következő felirat látható: „Anno 1322 Losoncz” Más vélemény szerint a 3-as elmosódott 8-as, így 1822-ből való lenne a harang. Jó lenne tisztázni az időpontot, mert valószínűleg ez Nógrád megye egyik legrégebbi harangja. Az értékes műtárgyat az őrzője csak akkor adja ki a kezéből, ha azt zárt toronyba biztonságosan helyezik el.

Ekkor merült fel először egy kis templom építésének a gondolata, amelynek a tornyában elhelyezhetnék ezt a szépen szóló harangot. 1991 elején felkerestem a falu képviselőjét és a két újonnan „szerzett” ismerős családot, megtudakolni tőlük, hogy komoly-e a templomépítési szándékuk, mert ha igen, ez esetben egy templomtervet készíttetek el és adományozok a falunak. Egy héten belül összehívták a falugyűlést és megszavazták a templomépítést. Én pedig tervezőt kerestem, május 14-re elkészült a tervrajz, melyre több havi közalkalmazotti fizetésemet költöttem. A templom felállítását a kastélyparkba tervezték. A rajz mindenkinek tetszett. 1991-es

áron kb. 2 millió forintból kivitelezhető lett volna, hacsak az építési anyagért és a szakmunkáért kellett volna fizetni, a többi munkát a falu lakói önként, fizetség nélkül végeznék el.

Létrehoztak egy „Nagykeresztúr templomért” alapítványt az alapítványi pénz is hozzájárult volna a költségek fedezéséhez. A kezdeti nagy lelkesedés, a felmerülő problémák miatt alábbhagyott és nem indult el az építkezés.

1995-ben az árak többszörösére nőttek és az összesen 300 fős Nagykeresztúr már önerőből nem tudta vállalni a templomépítés terheit. Így sajnálattal, de visszakértem az elfekvő tervrajzokat és 1995 őszén ajándéku­l elküldtem Esztergomba, remélve, hogy valahol az ország területén megvalósul ez a templom. Itt jegyzem meg, hogy a templom tervem jótékony, indukáló hatására a szomszédos Kisbárcány lakossága 1992-ben elhatározta, hogy katolikus templomot épít, amely egyházi segítséggel 1994-ben el is készült.

1996. április utolsó hetében két ünneplőbe öltözött nagykeresztúri férfi látogatott meg, egy meghívót hoztak. Nagy meglepetésemre templomszentelésre hívtak május 1-re. Ugyanis időközben új plébánost neveztek ki. Szabó József jó szervezőkészséggel megáldott ember volt, úgy mentette meg a templomlétesítés gondolatát, hogy a kastélykertben egy használaton kívüli, fából készült irodaházat alakították át kis-templommá, és mellé harangtornyot építettek és abba került a kisleludai harang. Így mégiscsak lett Nagykeresztúr­nak temploma, mégpedig a helység története során első alkalommal és éppen a mil­lecentenári­um évében. A templom védőszentje Munkás Szent József lett, utalva az alapítás napjára és a lakosság foglalkozására is.

A 300 fős község kétharmad részben katolikus. Egyharmad részben evangélikus, így mind a két felekezet közösen használja a templomot. Katolikus mise hetenként két alkalommal van, evangélikus Istentisztelet minden második vasárnap. Az eltelt 5 év alatt a katolikusoknál 6 esküvő, illetve házasság rendezés, 8 kereszteleő, 17 első áldozás és 6 temetés volt. Az evangélikus hívek között 1 kereszteleésre, 1 esküvőre és 1 temetésre került sor. A miséken átlagosan 50–60 hívő vesz részt. Jeles ünnepeken annyian vannak, hogy nem férnek be a kistemplomba. Esténként, főleg a nők összegyűlnek a templomban, imádkoznak, énekeket tanulnak, mert sok a pótolni valójuk. 1998. április 25-én kérésemre megtartották az első búzaszentelési szertartást, az éppen 90 éves Surányi kereszt­nél, amely három km-re van a templomtól. Erre az alkalomra két lobogót is hímez­tet­tek, a hordozható kiskeresztre búzából fontak koszorút, ez haladt a körmenet elején. Csodálatosan

énekeltek és áhítattal imádkoztak a hívek, felemelő esemény volt. A templomszentelés mérföldkő volt a falu történetében, és nekem is nagy esemény, mert ekkor, május 1-jén lettem nyugdíjas.

Az egyik keresztúri férfitől kaptam a legnagyobb elismerést, mely szerint „nekünk sohasem lett volna templomunk, ha a doktornő nem injekciózza be a falut”. Bár nincs rokonom Keresztúrban, de három kedves családdal jó barátságba kerültem: Verbói Lászlóval és feleségével Erzsikével, Hegyed Barnával, Bata Jánossal és feleségeikkel. Eszes, dolgos, nyíltszívű barátságos embereket ismertem meg bennük, nagyra tartom őket.

A falu történetének jobb megismerése szemmel láthatólag megnövelte az önismeretüket, önbecsülésüket, tudatosult az emberekben, hogy nem gyökértelenek, önállóságra való törekvésük megerősödött. Az egyik ismerősöm megjegyezte, hogy mióta engem ismernek összetartóbbak lettek.

1990-ben a tanácsrendszer felbomlott. Az eddigi nagyközségi tanács, mely 5 falut egyesített, részekre szakadt. Önállóvá vált Nagybárkány, Kisbárkány, Sámsonháza, Márkháza és Lucfalva. Egyedül Nagykeresztúrnak nem sikerült elszakadnia Lucfalvától. Végül is kitartó munkával, ügyintézással sikerült az önállóságot elnyerni 1999. május 1-jén. A 300 lelkes község első alkalommal vált önállóvá, vette saját kezébe sorsa irányítását az eddigi kisebbségi lét helyett. A TV és rádió is hírül adta, hogy az országban ez az egyetlen község, amely pusztákból alakult.

Az önálló községgé nyilvánítás és jelképes kulcsátadás ünnepségére engem is meghívtak, éppúgy, mint az idén, 2001. május 1-jén, amikor a millenniumi zászló átadására került sor. Ökumenikus szertartással megáldották a falu zászlaját és címerét is. A címerben egy aranyág, amelyen négy virág jelképezi a négy pusztát. Hősi halottak emléktábláját és egy díszkúpat is avattak az ünnepségen. A díszkútból egész nap fehér bor folyt a csapokból.

A polgármester az ünnepi beszédében a legközelebbi tervek is megemlítette: 40 új családi házas telek értékesítését, gáz és szennyvíz hálózat kiépítését tervezik. Munkalehetőséget remélnek a szomszédos salgótarjáni ipari park létesítése után.

A puszták népe feltámadt! Boldog vagyok, hogy ennek a csodának tanúja lehettem.